

del passatge de StVicentF el veiem, doncs, en l'ús absolut 'dir pregàries (a una potestat divina)' (on avui ens servim dels mots forasters legítims *orar, resar*), com ja també en Cerverí (*Oració*, v. 38). A penes caldrà dir que és cosa de tots temps: «Santa Maria! Ador / e beneesc lo teu Fill gloriós, / lo qual tu *pregues* per nosaltres, pecadors», «lo cuvinable --- on lo pusca *pregar* per vós e per mon senyer pare Evast», Llull (*Ave-Maria*, *NCl.* xiv, 139.25; *Blanq.* i, 82.16, 109.3; ii, 90.16). «Tots m'abraçaren / e m'oferiren / Déu *pregarien* / per mi tostemps», JRoig (*Spill*, 15668); «si suplicam als sants, ells *preguen* per nosaltres», OPou (*TbPu.*, 166).

Fins avui *pregar*, en el sentit religiós és encara un mot d'ús general en tot el domini, fins a les Illes: «*pregà*: rogar», eiv. (PzCabr.); loc. menorquina i mall. «*prega a Déu*: així fos, cast. *ojalá*», Ferrer Ginart (*Rond.*, p. 224, a Ciutadella «*prægadéu* que vingúes mon pare», Moll, *Misc. Alcover*, 454). *Prég a Déu*: «quiéra Dios»: sembla frase que hagués quedat soldada quan encara la -g final del català arcaic no s'havia confós amb -c, igualant *jo preg* amb *jo pec* 'peco', *preg a Déu* 'li prego'.

És ben estrany que Fabra (tan exacte en aquest punt) vagi donar *prèga* com a timbre del verb en present (en l'article de *RHispan.* 1906, i *Gram.* de 1912, p. 62): amb raó ja ho posà en dubte BSchädel (*KJRPb.* ix, 72), car en tota la vida no he sentit altra cosa que *préga*, -ga, a Bna. ni en cap altre parlar català: és ja el que fa esperar la Ë etimològica i també consta així a les Balears (substantiu *prék* *AlcM*, *prég a Déu* *DFgra.*).

Així reprèn el mot la seva sacra història, des del toc d'albada dels temps nous: «--- / en català al Senyor *pregava* cada dia / i càntics catalans somiava cada nit», Aribau (observem: no pas *resava*); «les nines y donzells no *preguen* gaye, / que els tempta, omplint de melodies l'ayre / la verda cornamusa, que s'infla sota un pin», *Canigó* i, 14a; «li digueu-li de part meua que, per treure'm l'ànima del purgatori, es faci monja de clausura, i acabi la seva vida *pregant* per mi», Coromines (*L'Amor Traïdor*, vi, p. 116, que ho posava ja així en l'autògraf).

DERIV.: *Prec* [*Hom.*]: «Devem pux<e>ular Nostre S., ab *pregs* e ab oracions e ab dejunis ---», «per zo que --- credeg<u>esen que él ere Jh. Cr. --- exau-dí Él los *pregs* dels Apòstols», 4v6, 8v2; «que nós de part d'él ne *pregàssem* vós; on nós *pregam*, sé<y>ner, axí com podem, que vós per *presgs* de nós, solvaz la devant dita esglea» (amb -s- ultracorrec-ta reaccionant contra *aque(s)ts, po(s)ts, cunde(s)cs* etc.) Conca de Tremp, 1257-69 (PPujol, *DocVgUrg.*, 19.6). *Preguera* [Llull]: «Ab tan gran devoció e ab tan raonables paraules *pregaven* los cardenals Blanquerna, que ell ac a obeir a lurs *pregueres*» (*Blanq.* ii, 254.12): crec que és l'única forma del subst. abstracte documentada en Llull, en Jaume I i en Mun-taner.

De primer es digué *pregaria* (o -gueria): «e lo poble d'Israel / --- / a Moïses van cridar / que-ls donàs carn a menjar, / car desig han de fer festa; / Moïses, açò

veent, / a Déu ne féu *pregaria*: / tantost gatles gità .l vent, / que la terra se-n cobríaa»; «Si yo he por del morir / no m'ho tingats en follia; / Jesús se'n volc escondir: / segons hom, féu *pregaria*; / que encara que tostemps sia / l'esperit aparellat / per a fer ta voluntat, / la carn ha gran malaltia», Turmeda (*Div. Mall.*, 107b, 92d, *NCl.*, pp. 137, 132).

La forma amb *a* també la trobem ja en JoMartorell: «Déu volent lo meu viatge, mijançant les vostres justes *preguaries*, prestament serà complit e s'augmentarà la nostra alegria» (§ 3, Ag. i, 15.8): no consta que aquí s'accentués en la *a*, ni tampoc en les poques cites que en coneixem anteriors: «Pregaven-nos e clamaven-nos mercé que Nós que volguéssim sofferir lurs *pregaries*: e eren aquests los *prec*s que él e éls nos *pregaven* --- que romanguessen en nostre ser-viy ---», Jaume I (§ 293, Ag., 325; Casac. ii, 10.7), únic exemple en la crònica, que altrament usa sempre *prec* o *preguera*; «comunament la mort, axí com a cruel, fa lo contrari, car menysprea les *pregaries*, les làgremes, los sospirs, e los gemecs de les persones que la desigen», Boeci (*Cons.*, Ag., 16.15): «vós sou ventut en aquesta terra a *preguaries* del gran rey de Cí-cília», JoMartorell (Ag. ii, 46).

Fora d'això no se'n citen més que dades més tardanes, car la que *AlcM* atribueix a Llull és falsa (almenys res en aquell capítol), potser és de la modernització val. de *Blanq.* i la que atribueix al Cerimoniós és de l'apèndix de Carbonell (fi del S. xv: ed. Pagès, p. 406.41, Bof., p. 394); altrament se cita en el Tirant de Galba, en docs. de 1452 i 1516, i en els lèxics de Busa-N., *DTò.* i *Lacav.* Que en el Tirant i el Boeci ja s'accentués en la *a*, no és inversemblant perquè el cast. *plegaria* és ja medieval (Berceo, Santillana, val a dir que allà tampoc no s'ha estudiat gaire la qüestió), i en realitat no hi ha gaires raons que ens invitin a creure-ho, car no sols és cosa estranya al francès, a l'italià i a l'occità modern, sinó que a penes es pot dir que hagi existit tal cosa en portuguès (fora d'alguna cita escadussera, i un port. ant. *pregalba*); encara que hi ha bastanta documentació d'un oc. ant. *pregaria*, és tota en prosa (una sola excepció en interior de vers, que admetria totes dues accentuacions) i la variant tant o més freqüent *pregairia* indueix a creure que *pregaria* allà s'accentuà sempre en la *i* (*PSW* vi, 500; Rayn. iv, 621).

És, doncs, una qüestió desatesa fins ara per la filologia, i que exhortem a estudiar millor. De tota manera podem creure que, anàlogament al castellà, s'introduí la pronúncia *pregària* per la convergència de l'antic *pregaria* amb el llatinisme *precària*, plural de *precari*.

I d'aquella manera se'ns presenta ja fonament arrelat des d'abans de la Renaixença: «L'església de la Verge és cega y fosca; / --- / quan ja hi flameja la *pregària* ardenta, / un altre temple al seu damunt s'assenta: / en peanya d'argent, imatge d'or», *Canigó* xi, 6d; «Dins la nau sols algun mot / sonava, o furtiu sanglot, / entre la gent taciturna, / fins que un vell, la veu alçant, / lentament entonà el cant / de la *pregària*